

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОБЛІКОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СФЕРІ МОНІТОРИНГУ

Розглянуто можливості сучасних інформаційних облікових технологій в сфері моніторингу діяльності господарюючих суб'єктів

Постановка проблеми. В сучасних умовах формування облікової інформації повинно бути корисним перш за все для виконання функцій управління господарськими процесами на підприємствах. "Саме володіння достовірною та актуальною інформацією разом з умінням ефективно застосовувати адекватні методи та засоби її збору, перетворення та передачі слугує основою успішної діяльності будь-яких підприємств та організацій, незалежно від їх організаційно-правової форми" [3, с. 5]. На Заході аналітичні технології вже давно стали невід'ємною частиною бізнесу. Всі господарські процеси підприємств, як правило, формалізовані, а всі дані про їх діяльність консолідується в єдиному сховищі даних. В Україні ж тенденція масового переходу господарюючих суб'єктів на аналітичні системи виражена не так яскраво, тому управлінські рішення, які найчастіше приймаються на основі інтуїції керівника, не підкріплені всестороннім аналізом діяльності підприємств.

Стрімке зростання та диференціація попиту на всі види інформації, особливо економічної, а також підвищення вимог до її змісту та форм надання являються серйозними стимулами розвитку ринку інформаційних та комунікаційних технологій. Автоматизовані управлінські інформаційні системи відіграють важливу роль в реалізації стратегії підприємства в цілому. "Для того, щоб ефективно управляти підприємством в сучасних умовах необхідно вести моніторинг основних виробничих бізнес-процесів ..." [7, с. 33]. Інформаційні облікові технології в системі моніторингу виконують багато функцій: від аналізу великих масивів даних з метою вироблення стратегічної лінії розвитку підприємства до діагностики детальної первинної інформації для вирішення поточних тактичних питань. Вони більш глибоко та оперативно, чим традиційний паперовий кругообіг, відображають поточний стан підприємства, більш повно пояснюють факти господарської діяльності, що дозволяє виробляти альтернативні варіанти рішень на підставі яких приймаються обґрунтовані управлінські рішення.

Наявна на підприємстві інформація зберігається в різних інформаційних системах як на електронних, так і паперових носіях. З метою її моніторингових досліджень доцільно та логічно створити в межах підприємства єдиний інформаційний простір, за якого будь-які відомості, які наявні на підприємстві, можуть бути отримані по запиті в різних розрізах та поєднаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних умовах розвитку інформаційні технології займають більш значне місце в системі інформаційної економіки. Різні аспекти системного підходу до дослідження інформаційних технологій, їх впливу на розвиток економічних систем, тенденції та динаміка розвитку ринків інформаційних продуктів на сучасному етапі, проблеми визначення ролі автоматизованих систем накопичення і обробки інформації в аналітичній діяльності суб'єктів господарювання відображені в працях Балдіна К.В. [1], Борщової Н.Л. [2], Гергенова А.С. [3], Єфімова Є.Н. [4], Тіторенко Г.А. [5], Кармінського А.М. [6; 7], Татарчука М.І. [8], Місюрова А.В. [9], Терещенка Л.О. [10].

Разом з тим, подальших досліджень потребує визначення місця та ролі інформаційних облікових технологій в моніторингових дослідженнях.

Метою дослідження є визначення можливостей сучасних інформаційних облікових технологій в сфері моніторингу діяльності господарюючих суб'єктів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інформаційні облікові технології в системі моніторингу повинні вирішувати ряд задач: накопичувати дані в електронному вигляді, зберігати їх в централізованих сховищах, формувати різні види вихідної інформації у вигляді звітності, здійснювати аналітичне її опрацювання та надавати результати аналізу зацікавленим користувачам. Сьогодні вітчизняний ринок інформаційних систем обліку представлений широким асортиментом програмних продуктів – від самих найпростіших, спроможних виконувати мінімальний набір операцій, до багатофункціональних, які здійснюють розширене їх коло з глибокою аналітикою.

З точки зору моніторингових досліджень найменш інформаційними є вузькоспеціалізовані автоматизовані системи, так звані міні-бухгалтерії, які призначені для ведення обліку на малих підприємствах з невеликою кількістю облікових працівників, без яскраво вираженої їх спеціалізації за конкретними ділянками обліку. Ці програми орієнтовані в основному безпосередньо на бухгалтерів, дозволяють їм швидко і якісно здійснювати групування господарських операцій в системі рахунків та відображати їх коригування. За їх допомогою забезпечується ведення якісного синтетичного та нескладного аналітичного обліку, складання основних форм фінансової звітності. Однак можливості використання інформації, що формується за допомогою цих інформаційних систем, в моніторингових дослідженнях є незначними. Моніторинг в даному випадку може виконувати функції оперативного управління.

Більше аналітичних можливостей надають інтегровані (комплексні) бухгалтерські інформаційні системи, які являються найбільш розповсюдженими на вітчизняному ринку. Як правило, вони працюють локально на одному комп'ютері чи в мережевому варіанті. Такі системи відносяться до програм, що об'єднують та підтримують ведення всіх основних функцій та розділів. Вони реалізуються, як правило, в рамках однієї програми, що складається з декількох модулів, кожен з яких призначений для ведення окремої ділянки обліку. З розширенням основних функцій, що виконують комплексні інформаційні системи, зростає і перелік показників, які вони формують, а, відповідно, і збільшуються можливості їх моніторингу.

Найбільш яскравими представниками другої групи облікового програмного забезпечення в Україні є програми "1С:Підприємство 8 для України", "Парус-Бухгалтерія", які передбачають облік окремих об'єктів (виробничі запаси, основні засоби, грошові кошти, заробітна плата тощо) та складання стандартних бухгалтерських звітів. Виконання такого набору функціональних рішень дозволяє створювати інформаційну базу для моніторингу, здійснення якого можливо за допомогою інших аналітичних систем.

В Україні як і у всьому світі останнім часом набули широкого застосування корпоративні інформаційні системи або ERP-системи (Enterprise Resource Planning – управління ресурсами підприємства), які являють собою методологію ефективного планування та управління всіма ресурсами підприємства.

Вони передбачають переведення в площину комп'ютерних технологій всіх основних господарських процесів підприємства та реалізують набір функцій управління від планування бізнесу до аналізу результатів діяльності суб'єктів господарювання. Підсистема бухгалтерського обліку є лише складовою частиною такої системи. ERP-системи включають також і моніторинговий компонент, що дозволяє повністю автоматизувати збір важливої для моніторингу інформації; проводити фільтрацію та аналіз загального потоку оперативних даних, агрегуючи отримані результати та перетворюючи їх в управлінську інформацію; отримувати миттєвий доступ до будь-якої інформації в системі.

Сьогодні в Україні найбільш ефективно та повно проблеми підприємств вирішують такі ERP-системи як R/3, SAS System, Oracle Express, Галактика, Флагман. Кожна з них складається із набору прикладних модулів, які підтримують різні бізнес процеси підприємства та інтегровані між собою в масштабі реального часу. Останнім часом значно розширили свої можливості та набувають ознак ERP програми 1С та Парус, створивши та впровадивши в практику відповідні пакети "1С: Підприємство 8 Управління виробничим підприємством для України" та "Парус-Підприємство 8".

Крім розглянутих вище комплексних програм, необхідно відмітити роль в моніторингових дослідженнях програм, основним завданням яких є формування звітної інформації. До них, наприклад, належать автоматизована система формування звітної документації "Бест звіт плюс" та програмний комплекс підготовки, обробки та аналізу фінансової звітності "Бест-звіт корпорація".

Попри наведені переваги щодо формування інформаційних ресурсів для моніторингу, що надають розглянуті вище програми автоматизованої обробки облікової інформації, одним з їх недоліків є труднощі щодо їх використання на сільськогосподарських підприємствах. Складний процес аграрного виробництва зумовлює необхідність впровадження спеціально розроблених інформаційних продуктів. В Росії, наприклад, з цією метою створено програму "1С: Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства" та її комплексний варіант "1С: Підприємство 8. Управління сільськогосподарським підприємством", які можуть використовуватися на різних типах сільськогосподарських підприємствах: від фермерського господарства до агрохолдингу. В Україні ж, на жаль, ця програма не застосовується. Одним з позитивних прикладів впровадження у вітчизняному сільському господарстві комп'ютерних технологій обліку є конфігурації "МІКСТ: Сільськогосподарське підприємство" та "ІН-АГРО: Конфігурація для підприємств АПК України".

На жаль, в Україні відсутня практика використання корпоративних інформаційних систем в обліку аграрних підприємств, що надзвичайно ускладнює процес моніторингу стану та розвитку їх господарської діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання інформаційних облікових технологій в сфері моніторингу значно покращує якість управлінських рішень, що приймаються на основі моніторингових досліджень. В сучасних умовах необхідно впроваджувати корпоративні інформаційні системи, які мають набагато більше аналітичних можливостей та дозволяють формувати як поточну так і стратегічну інформацію для всебічної оцінки стану та розвитку господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балдин К.В. Информационные системы в экономике: учебник / К.В. Балдин, В. Б. Уткин. – [5-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ИТК “Дашков и Ко”, 2008. – 395 с.
2. Борщёва Н.Л. Информационные системы в экономике: учеб. пособие. / Н.Л. Борщёва. – Томск : Издательство Томского политехнического университета, 2007. – 115 с.
3. Гергенов А.С. Информационные технологии в управлении : учеб. пособие / А.С. Гергенов. – Улан-Уде : ВСГТУ, 2005. – 72 с.
4. Ефимов Е.Н. Информационные системы в экономике / Е.Н. Ефимов, С.М. Патрушина, Л.Ф. Панферова, Л.И. Хашиева. – М.: ИКЦ “МарТ”; Ростов на Дону : ИЦ “МарТ”, 2004. – 352 с.
5. Информационные системы в экономике: учебник / под ред. Г.А. Титоренко. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2008. – 463 с.
6. Карминский А.М. Информационные системы в экономике: учеб. пособие в 2-х ч.; ч 1.: Методология создания. / А.М. Карминский, Б.В. Черников. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
7. Карминский А.М. Информационные системы в экономике: учеб. пособие в 2-х ч.; ч 2.: Практика использования. / А.М. Карминский, Б.В. Черников. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 240 с.
8. Місюров А.В. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посібник. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 80 с.
9. Татарчук М.І. Корпоративні інформаційні системи: навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2005. – 291 с.
10. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.